

NIEUWSBRIEF

Secretariaat:
Verzetsstraat 76
2912 CV Nieuwerkerk a.d. IJssel
Tel. 0180-314870
e-mail adri.den.boer@geo-info.nl
Rekening NL89 RABO 0345 2942 03
Oudheidkamer: 's-Gravenweg 6a
(tel. 0180-312228)
Museumnummer 1215
Internet-adres:
www.hvnweb.nl

HISTORISCHE VERENIGING

NIEUWERKERK AAN DEN IJSSEL

No 84 – SEPTEMBER 2020

**Open middagen Oudheidkamer (14-17 uur):
3/10, 7/11 en niet 5, maar 12/12**

Op 6 augustus 1945 was de herbegravenis van Arie den Toom in Nieuwerkerk. Precies 75 jaar later legden burgemeester Han Weber en Ardien, nicht van Arie den Toom, bloemen op zijn graf. (Zie pag. 11 - foto Mieke den Boer-Snoei)

VOORWOORD

Dat 2020 een bijzonder jaar voor de HVN is stond al vast. We dragen ons historische steentje bij aan de herdenking van een paar mijlpalen in de tijd: tien jaar Zuidplas, 75 jaar Bevrijding, en 150 jaar Prins Alexanderpolder met zijn historische gemalen. Ook de verzetsstrijder Arie den Toom kreeg zijn erbetoon dit jaar. Een nieuwe klus om de Oudheidkamer nog verder uit te breiden met een fraaie overkapping om rietdekkersmaterialen tentoon te stellen nadert de voltooiing. Ook de opwaardering van de tweede hooiberg met zijn interessante paard-getrokken werktuigen is ter hand genomen om dit jaar klaar te zijn. Voldoende om trots op te zijn qua activiteiten, en ook om trots te zijn op de inzet van de vele vrijwilligers die dit allemaal mogelijk maken.

Echter, in maart maakte het coronavirus zijn opwachting en daardoor liep ons jaarplan in het honderd. Op dit moment lijkt de situatie in Nederland redelijk onder controle en zijn we inmiddels met de nodige voorzorgen weer voorzichtig verdergegaan bij waar we gebleven waren. De Oudheidkamer is weer bescheiden open geweest om afscheid te nemen van de tentoonstelling over de inundaties en om 150 jaar Mr P.D. Kleijgemaal te verwelkomen. In de Batavier is alsnog de vitrine-expositie over Arie den Toom te zien geweest, die op 6 augustus met wat ingetogen erbetoon op de dag van zijn herbegravenis is beëindigd.

Epidemieën en pandemieën zijn natuurlijk van alle tijden. De zwarte pest decimeerde in de Middeleeuwen de bevolking van Europa met bijna 40%. Recenter was de Spaanse griep, die begon in de Eerste Wereldoorlog, ook nog goed voor 50-100 miljoen doden. Vrij onderbelicht bleef dat 70% van de dode militairen in de Eerste Wereldoorlog niet zozeer door gevechtshandelingen en strijdgassen omkwamen, maar door de Spaanse griep. Hoe uiteindelijk corona de boeken in zal gaan zullen we moeten afwachten tot er een werkend vaccin is.

Het opschorten van een aantal geplande HVN-activiteiten was in dit licht niet leuk, maar wel zo wijs, en wat in het historische vat zit verzuurt niet, moeten we maar denken. Alle HVN-leden wens ik een coronavrije goede gezondheid toe. We hebben met Nieuwsflitsen zoveel mogelijk geprobeerd actuele historische nieuwtjes te brengen. De eerdere folder '**2020: 75 jaar vrijheid en 10 jaar Zuidplas**' is in goede aarde gevallen. Zo ook de bijdragen aan de bevrijdingspagina's in Hart van Holland en aan het tijdelijke blad "Oud Kanaaltje". Hiervoor heeft onze secretaris onder flinke druk negen weken lang elke week een bijdrage weten te leveren, wat ook de HVN veel goodwill bracht. We gaan weer verder, voorlopig nog onder het regiem van "social distance". Ik tip dat alvast als woord van jaar 2020, maar had het liever nooit gehoord.

Tot slot: Ons lid Corrie Vuerhard zij gecondoleerd met het verlies van haar man John.

Brord van Westing, voorzitter

BESTUURSZAKEN

ALGEMENE LEDENVERGADERING: 6 OKTOBER 2020, 20 UUR

Belangstellende leden worden uitgenodigd voor de Algemene Ledenvergadering op dinsdagavond 6 oktober 2020 in de Oudheidkamer, aanvang 20.00 uur. (Mailt of belt u deze keer wel vooraf de secretaris? Zie achterin.) De agenda luidt:

1. *Opening en check lidmaatschap*
  2. *Jaarverslag 2019 - zie hierna, en dan met **pp-presentatie 2019****
PAUZE
  3. *Jaarrekening 2019 (incl. verslag van de kascontrolecommissie, Rob Stolk en Frans van Es) - stukken ter vergadering (**de jaarrekening en het jaarverslag 2019 staan al op www.hvnweb/anbi**)*
  4. *Bestuurszaken: aftredend en herkiesbaar is Johan Knoester. Evt. tegenkandidaten kunnen vóóraf worden ingediend.*
  5. *Rondvraag, pp-presentatie 'Oud-Nieuwerkerk gekleurd' (Van Westing)*
- * Deze staan vanaf 2006 per jaar op de website onder 'Contact, nieuws & links'.

JAARVERSLAG 2019

Algemene Ledenvergadering: Op 18 april 2019 werden de jaarstukken 2018 vastgesteld. In de bestuursvacature werd Brord van Westing gekozen. Bestuurslid Piet Fokker werd herkozen. Als leden van de kascontrolecommissie 2019 werden benoemd: Rob Stolk, de plaatsvervanger van 2018, en Frans van Es. Plaatsvervanger voor 2019 werd Hans Visser. Enkele oudere Nooit Gedacht-filmpjes van Digro (ze staan ook op de website) werden gezamenlijk bekeken. Er werd een contributietarief van €7,50 ingevoerd voor tweede en volgende leden per huisadres.

Personele aspecten: Op 28 februari overleed onze jarenlange objectfotograaf-vrijwilliger Wim Schuurs. We gedenken hem in dankbaarheid. Voor de klus- en onderwijsvrijwilligers is in mei een werkbezoek georganiseerd naar Molenaars Oude Tractoren Museum in Berkel en Rodenrijs.

Leden, donateurs etc.: Eind 2019 telde het HVN-kennisnetwerk 235 leden (2018: 234), 14 bedrijfsdonateurs (2018: 14) en één subsidiegever (gemeente Zuidplas).

Aantal bezoeken: Het aantal open dagdelen was 13 (2018: 12) met op de Open Monumentendag samenwerking in een groepsverband. De open dagdelen en groepsbezoeken zorgden voor 348 resp. 542, d.i. in totaal 890 bezoeken. (In 2018 367 resp. 354, d.i. in totaal 721 bezoeken). Tot de groepsbezoeken behoorden 320 (2018: 124) bezoekers van scholen en vier van Brains. Acquisitie van Zuidplasscholen vond nu plaats door stichting Cultuurvijver.

Bij een bezoek van statushouders (6 mei) tekenden dezen in presentie van wethouder Schuurman participatieverklaringen. Uiteindelijk zijn **1055 (2018: 911) mensen direct bereikt** door de 890 bezoeken, de 25 toevoegingen bij de opening van de expo Vrouwenkiesrecht, de 20 op de ALV, en 120 bij extern gegeven lezingen/rondleidingen (namelijk 40 bezoekers behoud steenovens juni, 80 hervormde ouderen op 20 november (2018: 190). Dit is uiteraard nog *exclusief* bezoekers aan de permanente HVN-satellietexpo's in de Batavier, HVN-buiklenen aan de HVC, bezoeken aan de website, facebookpagina en lezers van facebook- en papieren publicaties (w.o. Hart van Holland)!

Verder was er nog beperkt multifunctioneel gebruik van de koffieruimte door PCOB-senioren (schaken en dammen). Ook diende de buitenruimte van de Oudheidkamer herhaaldelijk als vertrekpunt voor PCOB-wandelingen (beide niet meegeteld als bezoeken).

Tentoonstellingen: Op meerdere locaties werden wisselexposities gehouden:
- In de Oudheidkamer was tot in maart de wisselexpo 'Gemeentelijke aanwinsten 2018' nog te zien.

- Vanaf 6 april was er de wissexpositie 'Een Duitse waterlinie' over Nieuwerkerk in 1944/1945 (samengesteld door Johan Knoester en geopend door locodijkgraaf Toon van der Klugt).
- In de koffieruimte van de *Batavier* werd de vitrine-expositie 'Raadhuis 1988-2018' voortgezet.
- Vanaf Internationale Vrouwendag, 8 maart, tot september was er de expositie 'Vrouwenkiesrecht 100 jaar' (geopend door Adrie Volder, oud-voorzitter van de Vrouwenraad en oud-wethouder).
- Vanaf 1 september was er voor 2019 als derde expositie: 'Het Kanaal 1979-2013'.
- Vanaf eind november was daar de jubileumexpositie 'Tien jaar stenenkruister'. (Deze vier kleine exposities werden samengesteld door Adri den Boer.)

Kanaalmuts van HVN in Hart van Holland

Nieuwsbrieven en -flitsen: De Nieuwsbrief verscheen onder redactie van de secretaris driemaal (nrs 80-82) met een full colouromslag en twintig binnenpagina's (vanaf nummer 81 verscheen hij helemaal in kleur). Inhoudelijk was dat met naast eigen activiteiten en met een selectie uit de aanwinsten ook met overzichten van nieuwe publicaties van derden over het werkgebied. De laatste Nieuwsbrieven liggen ook in de *Batavier* en in de studiezaal van het streekarchief in Gouda (eerdere staan daar ingebonden).

Ook werd in 2019 zesmaal de digitale Nieuwsflits van de secretaris (per mail) verzonden door Piet Fokker (in 2018 eveneens zesmaal). In oktober is daarin ook gestimuleerd het stemmen voor een bijdrage van het streekarchief Midden-Holland voor een 'stuk van het jaar' (online publieksevenement van de Nederlandse archieven).

In november zijn door de HVN de leden ook per mail gevraagd om mee te doen aan het Vele Handen-project 'Hallo Midden-Holland. De bevolkingsregisters van Midden-Holland' van het streekarchief. Van de oudheidkamerfolder verscheen een nieuwe editie. Op de website vindt opslag van de verenigingsmedia in pdf plaats, helaas (nog?) niet full-tekst-doorzoekbaar.

Website: De website werd qua lay out vernieuwd en werd van meer en vernieuwde inhoud voorzien, ook voor wat de collectieregistratie betreft.

Tot de links als minimale verbinding horen die naar het streekarchief Midden-Holland (SAMH), de Historische Vereniging Moordrecht (HVM) en de stichting Oud Zevenhuizen-Moerkapelle (OZM). Een Zuidplasz breed portal blijft een HVN-ideaal!

Bestuur: Het bestuur, dat sinds de ALV uit weer vijf Nieuwerkerkers bestaat, kwam, exclusief de ledenvergadering, drie keer samen (2018: zes keer). In de hooibergen en op de stalzolder (van Vestia) werd door de HVN de collectieverlichting verbeterd. Deel werd genomen aan het Cultuurplatform Zuidplas.

Samenwerkingen: De bibliotheek (Batavier) en de HVC exposeerden beide het hele jaar weer HVN-materiaal. (Uitgeleend werden aan de HVC objecten voor een onderwijsexpo 'Van inktpot tot iPad' en voor de tentoonstelling 'Jan Anne Beijerickgemaal'.) HVN-secretaris Adri den Boer schreef weer in periodieken van OZM, HVM en HVC. Onder leiding van Stichting Molen Kortenoord verscheen op Open Monumentendag een folder van activiteiten in vier Nieuwerkerkse rijksmonumenten en deed een oldtimer-bus herhaaldelijk ook de Oudheidkamer aan.

Overleg met OZM en HVM werd voortgezet: bilateraal en over gemeentebeleid inzake monumenten, straatnaamgeving en archiefzorg middels de afgevaardigde in (inter)gemeentelijke commissies. Johan Knoester zat in de Adviescommissie/klantenraad van SAMH en het Cultuurplatform Zuidplas. Adri den Boer zat in de Monumentencommissie en in de Naamgevingscommissie van Zuidplas.

Collectie Oudheidkamer: Er waren weer spontane schenkingen van objecten, met soms historische sensaties. Bij papieren aanwinsten werd structureel deponeren bij SAMH als alternatief overwogen.

Ontvangen schilderij (ca 1990)

Stimuleren van erfgoedzorg bij overheden en anderen: Op **24 januari 2011** werd via een digitale meldingsbon aan de gemeente gevraagd om onderhoud van o.a. het (sinds 2015 monumentale) **ijzeren hek op de oude begraafplaats**. De melding werd met nr 15962 opgenomen! De actie is nu eind 2019 opgepakt. Uitvoering zal in 2020 worden gegeven aan de *Beheersvereniging Begraafplaatsen* van **2012**: het college zou een lijst van **historische graven** moeten bijhouden. De voorzet daarvoor in een HVN-flyer wordt al wel intern benut. Voor het in 2019 herinrichten van de ruimte rondom de Gedenknaald WOII werd advies gevraagd en gegeven voor het weer gaan benutten van de vóórkant voor de kranslegging en het alsnog vermelden van de drie in WOII van hier weggevoerde Joden op een steen. Geparticipeerd werd vanuit de HVN in de gemeentelijke Monumentencommissie. Aanwijzings-beschikkingen voor gemeentelijke monumenten werden eind 2015 verzonden (ná publicatie van de objecten in de HVN-Nieuwsbrief van oktober 2015). Monumentenschildjes bleven nog toekomstmuziek.

De veronderstelling dat het recreatieschap Hitland een monumentenstatus voor het zo aangewezen **fundament van de benedenmolen van de Essepolder** (ca 1780) zou overwegen, dit gezien de participatie van Zuidplas in dat schap, kwam niet uit: men wilde in 2017 zelfs het onderhoud aan de HVN overdoen (zonder vergoeding)! Voor een infobord bij dat fundament zijn op verzoek door

de HVN in augustus 2017 tekst en beelden geleverd (nog niets mee gedaan). Per mail is in 2019 Park Hitland ook geattendeerd op het nodige onderhoud aan een al jaren dichtgegroeid **wiel uit 1682 aan de Groenendijk** en er vond in september een overleg plaats van de directeur met delegaties van zijn DB en de HVN.

Aan B&W is door Heemschut, de monumentencommissie én door het HVN-bestuur sinds 2016 bij herhaling gevraagd om te handhaven bij de ernstige verwaarlozing van het rijksmonument 1e Tochtweg 25, **Geertruida-Hoeve**. Wijziging van de verordening en transitie naar een **erfgoedcommissie** volgen in 2020.

De voorzitters van OZM, HVM en HVN schreven voor de verkiezingsprogramma's van 2018 een integrale visie op het culturele erfgoed van Zuidplas (te downloaden op www.hvnweb.nl). Deze is in de meeste fractieberaden toegelicht, in 2019 is vergeefs geprobeerd om dat ook nog bij de VVD te doen.

Aan Bestuurscommunicatie van Zuidplas werd voor de gemeentelijke eindejaarswens op verzoek een foto geleverd van de bevrijding in 1945. In de Oudheidkamer en in de Batavier zijn overvloedige gemeentelijke historische boeken uit 2009 en 2010 royaal en gratis onder de bevolking verspreid.

Dank en slot: Dank aan de diverse vrijwilligers (leden en [nog] niet-leden), contribuerende leden, bedrijfsdonateurs, gemeente Zuidplas (schenker, bruikleengever én subsidiegever), Rabobank Gouwestreek (bruikleengever), stichtingen Welzijn Zuidplas en Cultuurvijver, media, eigenaar Vestia, ASVZ-buren (hulp in kasje etc.) en onderverhuurster Eefje Molenaar! Extra aankondigen met objectfoto's van open middagen etc. via facebookgroepen leken nog weinig ander resultaat dan e-kennisname te hebben. (Dit betekent overigens dat nog een onbekend aantal *extra* bekijkers van tentoonstellingsobjecten en meer voldoen aan het ook politieke ideaal van '**Cultuur als bindend element**' in de in 2019 deels nog vigerende Cultuurvisie 2011.)

Voor de publieke eigen HVN-historie over 2019 zij verder verwezen naar het pp-jaarverslag (na de ALV op internet) en het persknipselplakboek bij de secretaris, dat ook op de ALV present zal zijn. In de Oudheidkamer is verder het gastenboek met (alleen positieve!) publieksreacties aanwezig.

'HVN-ZUIDPLASCANON VANAF 2010' WAS ACTUEEL...

'De Lokale Omroep Nieuwerkerk aan den IJssel (LON) moest met de gemeentefusie Omroep Zuidplas worden.'

Dat was de eerste zin van de Zuidplascanon vanaf 2010 in de HVN-expositie '10 jaar Zuidplas gewoon grenzeloos?' Uitgerekend in het jubileumjaar draaide een raadsmeerderheid (VVD, D66 en CU/SGP) die omroep de nek om (overigens niet zomaar) en het werd stil sinds half april, ook op 4 mei! De HVN blijft de LON-objecten (1990-2010) in de Oudheidkamer bewaren!

Wethouder Jan Verbeek (l) en voorzitter Brard van Westing bij de vitrine.

Deel van voorlichtingspagina van gemeente Zuidplas in Hart van Holland

De Zuidplascanon werd zo afgesloten:

'Er werd gesloopt (bijv. de 'spoorhuisjes'), maar vooral fors gebouwd. De bouw van Esse-Zoom (550 woningen) vordert! Wie wordt het eerste HVN-lid uit de wijk Esse-Zoom?'

Prof. Paul van de Laar, General Director van Museum Rotterdam, had voor het Historisch Genootschap De Maze op 23 november 2019 als lezingstitel 'De echte Rotterdammer komt van buiten'. Vervolgens dacht het HVN-bestuur 'De echte Nieuwerkerker komt van buiten' en verspreidde in Esse-Zoom dit jaar al 135 enveloppen met folder en wervingsbrief. Tevergeefs...

DANK AAN DE FAM. VAN DER ZALM...

...voor een ontvangen staande glazen vitrinekast. Kijk in de koffieruimte!

MAARTEN MOLENAARPARK OP KOMST

B&W besloten op advies van de straatnaamcommissie op 14 april 2020 tot de naam Maarten Molenaarpark, buitendijks op Kortenoord. Met de huizenbouw zal de naam daar te zien zijn! Zijn trekken van de molenrestauratie was hét motief.

PRESENTATIES EN UITLENINGEN

Op 3 maart gaf de secretaris op een koffie-ochtend in De Wilg een presentatie over de Oudheidkamer en de wisselexpo's in de Bataviervitrine. Voorgenomen presentaties over 'Nieuwerkerk in WOII' voor senioren konden niet doorgaan.

Op 5 mei werd de secretaris in de Nieuwe Kerk door lid Gerth Westmaas online geïnterviewd over de lokale bevrijdingshistorie.

Op donderdag 5 maart werden zondagsschoolplaten uitgeleend voor parochieel gebruik in de St. Jozefkerk. De HVC heeft nog steeds schoolplaten in bruikleen bij de expositie '150 jaar Beijerinkgemaal'.

DE HOOI-ERVARINGEN VAN HVN-LID NEL OUDIJK

Naar aanleiding van het laatste artikel over de hooibouw met paardenwerktuigen kregen we een leuke reactie van Nel Oudijk, boerendochter op de Bermweg-boerderij Nelly's Hoeve, die stond in de huidige wijk Esse-Laag, zie hierna! Nel heeft als kind het hooien met de paardenwerktuigen nog meegeemaakt en wist zich het volgende te herinneren:

"Mijn vader wierste met de 'zwadkeerder'. Dan lagen de wiersen evenwijdig aan de zwaden en dat werkte dus anders dan met een sleephark.

Het optasten van de hooiwagen werd gedaan door de voerlegger, dat was een kunst apart, anders viel alles van de wagen. Het voer werd vastgebonden met een ponterboom op het voer en touwen voor en achter.

De foto van pagina 11 (Nieuwbrief 83, red.) noemden wij hooiruiters. De ruiters waren gemaakt met drie à vier stokken die bovenaan bij elkaar waren gebonden. We hadden ook ruiters, maar die gebruikten wij op het bouwland, de huidige Essehof, voor het laten drogen van bijvoorbeeld erwtenstro. Dat land pachtte mijn vader van de spoorwegen en het was hoger omdat bij de aanleg van de spoorlijn een laag grond door zand werd vervangen om verzakken van de spoorlijn te voorkomen. Die grond was ernaast opgespoten. Hooioppers zijn zonder ruiters en dus veel kleiner. Hooi opperen werd vanuit de wiers gedaan. Het laagste punt van Nederland is zo ooit al aangegeven door Maarten Molenaar. Na heftige regenval dreven daar de hooioppers in het water."

Tot zover de aanvullingen van Nel. Uiteraard zijn we blij met dit soort ervaringen uit de eerste hand, en we willen iedereen aanmoedigen vooral reacties als deze in te sturen. Ook wie eventueel nog foto's heeft van het hooien met paarden hier in de buurt, we houden ons zeer aanbevolen. Nel stuurde ook nog informatie over de oude houten boerenwagens zoals de Oudheidkamer er ook een heeft staan. In de volgende nieuwsbrief schrijven we daar een stukje over. *(Brord van Westing)*

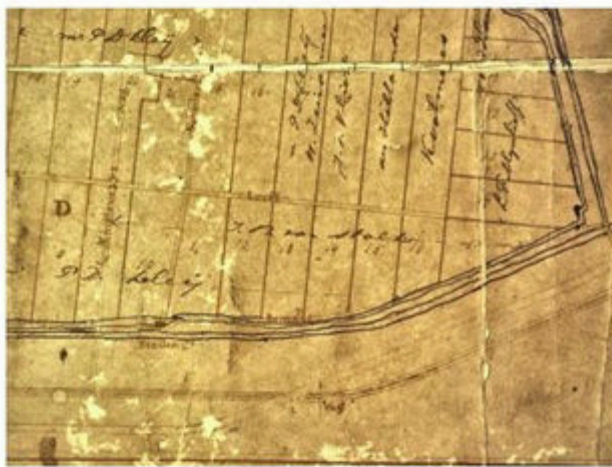
FEEST-IDEETJES

Stel u hebt iets te vieren. Als lid of donateur biedt de HVN u een rondleiding in de Oudheidkamer aan (€20 per uur plus evt. koffie/thee). Agenda-informatie en afspreken bij Eefje Molenaar-van Rossum.

WISSELEXPOSITIES

NIEUWE OUDHEIDKAMER-EXPO: '150 JAAR MR P.D. KLEIJGEMAAL'

De wisselexpositie 'Een Duitse waterlinie' in de Oudheidkamer was op zaterdag 6 juni voor het laatst te zien. Per 4 juli startte in stilte de volgende expositie '150 JAAR MR P.D. KLEIJGEMAAL'. Deze tentoonstelling sloot aan bij de al lopende HVC-expositie '150 JAAR JAN ANNE BEIJERINCKGEMAAL', waarop medaillons liggen van de drooglegger van zowel de Zuidplas- als van de Prins Alexanderpolder! Het gaat dan om twee 'Benedengemalen' van die polder. De Het gemaal Jan Anne Beijerinck oogt ouder dan het is, het is totaal herbouwd en het is nu nog slechts een reservegemaal (naast een museum). De Mr P.D. Kleij, Bermweg 10, is in 1991 totaal vervangen, maar staat nog wel op de originele plek en bemaalt nu de hele polder (en mèt de herplaatste steen van waarschijnlijk 1922)! Mr P.D. Kleij hield van 1889 tot 1909 als dijkgraaf van Schie-land nog toezicht op het bestuur van de polder Prins Alexander....

Kaart met grondbezit en gemaal

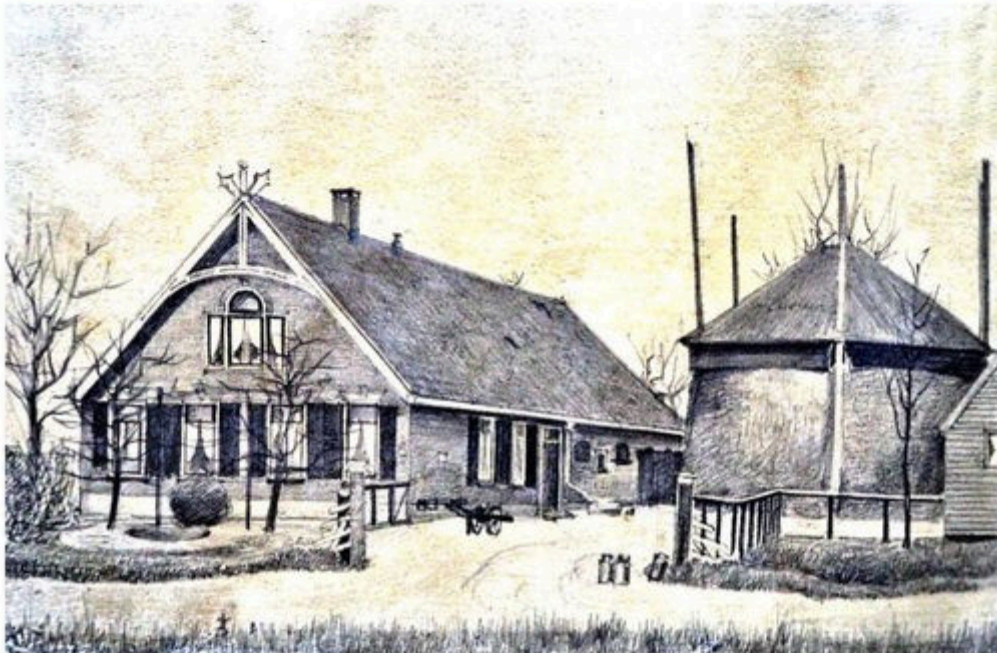
portret van Mr P.D. Kleij

Foto voorgevel van oude gemaal + tekening ervan van Hans van Helden (1989)

Kaartfragment van vóór 1922, waarop het gemaal nog het Beneden-Stoomgemaal werd genoemd. Pas in 1922 werd de naam veranderd in Mr P.D. Kleijgemaal.

Nelly's hoeve aan de Bermweg in de polder Prins Alexander

De Prins Alexanderpolder startte als een volledig agrarische droogmakerij. Deze tekening is van Nelly's Hoeve aan de Bermweg, na WOII gelegen bij de Oranjesbuurt, pal tegen de Kon. Wilhelminastraat (De tekening is tegen 1944 gemaakt door Bert Sterk, broer van schooljuf Corrie Sterk, kinderen van een loodgieter. Bert trouwde met Adrie Oudijk. De tekening is een bruikleen van lid Nel Oudijk, op deze boerderij geboren en getogen.) De eerste steen werd gelegd op 17 juli 1906 door Jan Naeff, oud 19 jaar en geboren te Lochem op 1 april 1887. De vernoeming was naar zijn moeder Nelly van Houweninge. Pieter Frans Oudijk was de eerste boer, vanaf 1917 ook eigenaar. De door zijn kleinzoon Frans Oudijk aan een projectontwikkelaar verkochte hoeve werd eind 1993 afgebroken voor de bouw van de wijk Esse Laag. (Toen & Nu in Het Kanaal 5-1-1994). Aan twee Nieuwerkerkse Bermweg-boerderijen uit de Prins Alexanderpolder wordt in de expo ook aandacht besteed. Naast Nelly's hoeve komt ook de Batavier aan bod.

SINDS AUGUSTUS EXPO 'VAN BEVRIJDING TOT GEDENKNAALD'

De expositie over oud-Nieuwerkerker Arie den Toom, Rotterdams verzetsstrijder die op 3 april 1945 in Rotterdam werd gefusilleerd, werd afgesloten op 6 augustus, de datum dat hij 75 jaar geleden in Nieuwerkerk herbegraven werd.

Op deze datum werden nú, als ereblijk, bloemen gelegd op zijn graf, door burgemeester Han Weber en ook door Ardien den Toom, nicht van Arie den Toom. Daarvóór spraken secretaris en voorzitter van de HVN.

Momenteel is in de Batavier nieuwe tentoonstelling, over de bevrijding, te zien. Van 5 mei 1945 is helaas weinig bewaard. De bevrijding werd pas gevierd op 5 en 6 september 1945 met een feestterrein bij de Batavier en een expositie bij het oude station, gevolgd door een optocht.

Groentewagen van Henk Sterk en bevrijdingswagen van de Openbare Lagere School 1. Naast deze laatste wagen is fietsend meester Dirkzwager te zien!

Nieuwerkerk hielp verder het door de bevrijding getroffen Made (N.Br). Op zaterdag 28 september 1945 arriveerden twee schepen met goederen met ook dertien dames en negen heren uit Nieuwerkerk. Het werd feest. De burgemeester hoopte '...dat God de plaats Nieuwerkerk moge steunen en zegenen, en dat het de inwoners honderdduizend malen vergoed moge worden wat zij voor Made deden.' Nieuwerkerk kreeg als tegengeschenk 300 paar klompen!

Bij de verdeling van goederen in Made deden zich ook vreemde geruchten voor. De afkorting HARK werd daarbij vertaald in Hulp Aan Rijke Kennissen.... Uniek is dat de vandaar geschonken lepeltjes (nu van de HVN) liggen naast de ook geschonken penning (nu van Zuidplas). Made kwam dankzij de HVN ook in de Bevrijdingskrant van 7 mei 2020. (Het bovenstaande feestprogramma van 1945 ook.) (Zie voor foto's de volgende pagina.)

sluiten waaruit duidelijk blijkt dat de actie plaats gevonden heeft, echter niet hoe het afgelopen is. Dus maar eens verder gaan zoeken in Nieuwerkerk. Een afspraak aldaar ten gemeentehuize is snel gemaakt We werden hartelijk ontvangen door de raadsgriffier en legden het probleem voor. Had Nieuwerkerk nu wel of niet de erepenning en de lepeltjes ontvangen? Er was niemand van de ambtenaren die iets af wist van een herdenkingspenning tot burgemeester Bonthuis binnen kwam. Hij vroeg ons hem te volgen naar de hal van het gemeentehuis en hield halt voor een glazen vitrine. En ja hoor, daar lag de bewuste penning keurig netjes te kijk voor elke bezoeker die langs kwam.

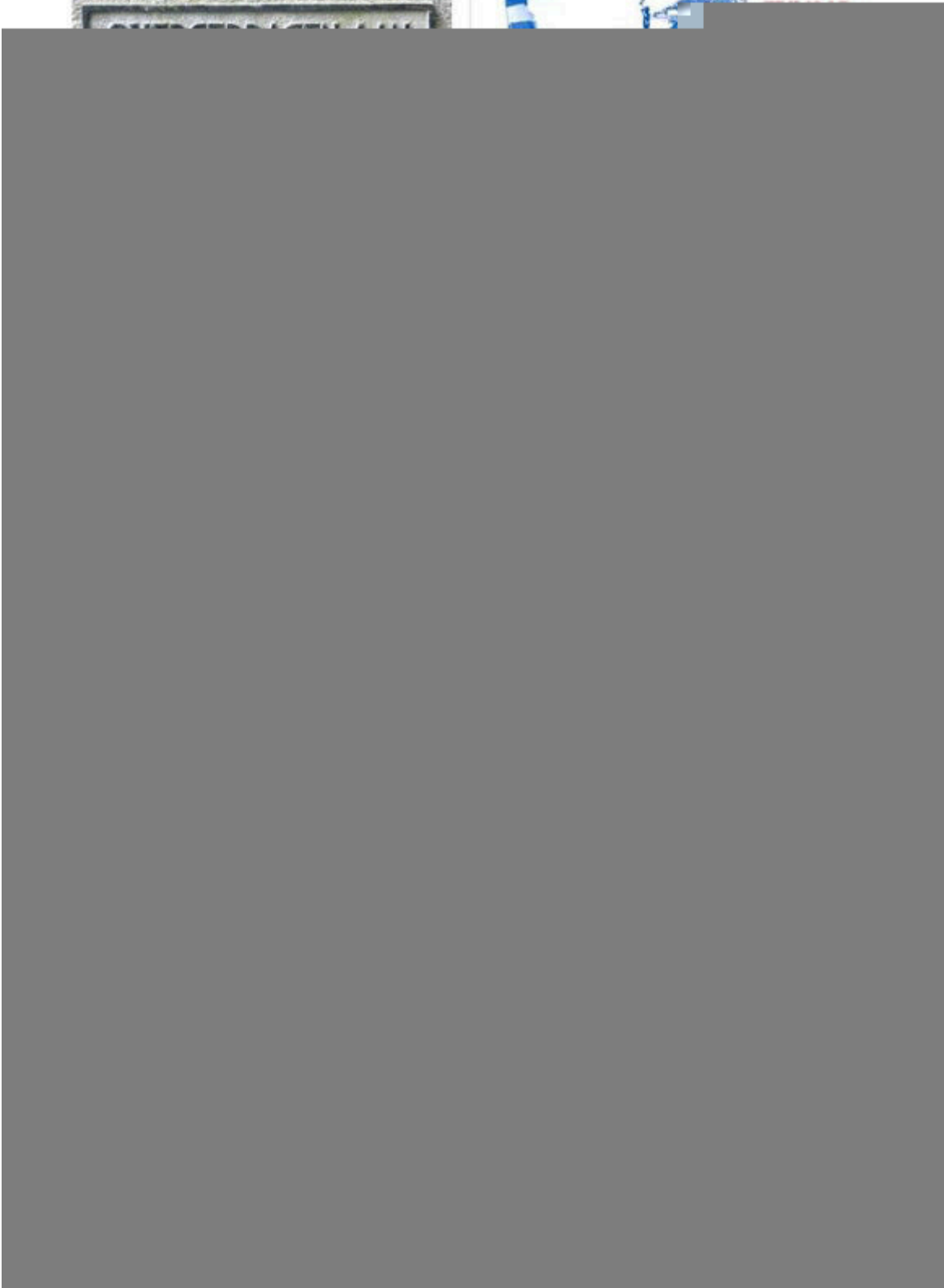
Legpenning
 Deze legpenning met achterop de inscriptie 'uit dankbaarheid voor de verloende hulp 3 oktober 1945' is een symbolische dankbetuiging van de gemeente Made en Brimmelen. Onder leiding van dokter Seuverie hadden namelijk inwoners van Nieuwerkerk aan den IJssel goederen ingezameld voor die gemeente. De goederen zijn door Madese H.A.R.K. (waarschijnlijk Hulpaactie Rode Kruis) aan de oorlogslachtoffers aldaar ter beschikking gesteld.

Uit blad 'De Klok' (Made, dec. 2007) Van Made ontvangen legpenning, 1945

Uit Made ontvangen lepeltjes, 1945 (coll. Oudheidkamer HVN)

Als afsluitingsdatum van de expositie was eerst gekozen voor 20 oktober, de datum waarop het Oranje-Comité in 1945 de Gedenknaald aan de Kerklaan overdroeg aan de toenmalige gemeente. (De naald is intussen ruim tien jaar van opvolger Zuidplas. De afsluitingsdatum wordt nu **31 december**. Overigens ligt er in de vitrine ook nog een gedrukt programma van 11 december 1945 van een revue **'Wij zijn vrij'** van de zangvereniging 'Nieuw Leven'.

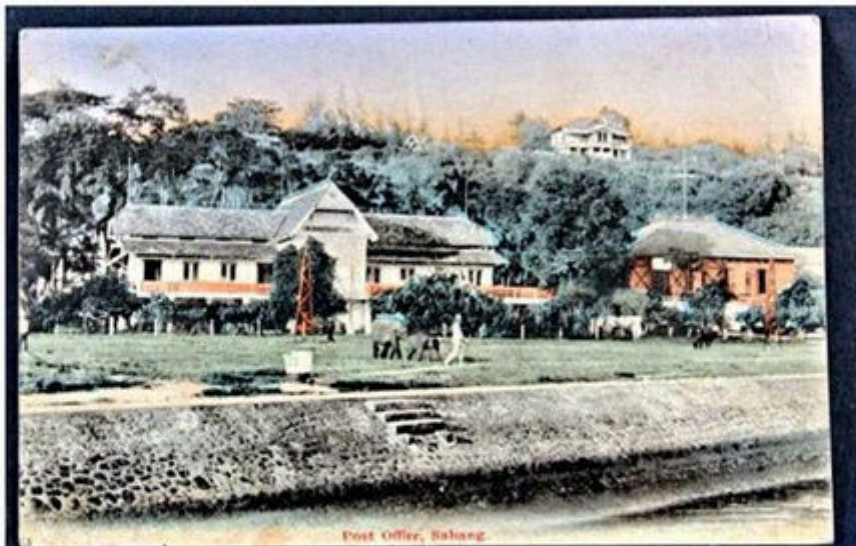

'HET OUD KANAALTJE' (9x 20 A4-tjes in orlogs van ca. 600)

Nederlandsch-Indische ansichtkaart met vooral mooie adressering!

'BELEEF ZUIDPLAS OP PAPIER'

Guido David, Branding & Marketing adviseur (a.i.) van de gemeente Zuidplas, vroeg in mei onder andere aan de HVN om van de nieuwe analoge gemeentegids 'met een inspirerend Beleef Zuidplaskatern' erin 75 exemplaren in de Oudheidkamer te mogen deponeren. We zeiden 'ja' en hij vond dat 'helemaal top'. Zie ook www.beleefzuidplas.nl (met ook een link naar [hvnweb](http://hvnweb.nl)).

MONUMENTEN ETCETERA

HE

HISTORALIA

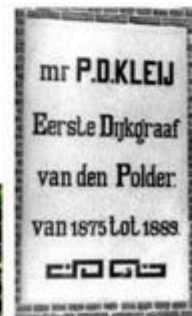
UIT VOORWOORD VAN MOERKAPEN

PUBLICATIES

* In de rubriek OUD+heden in *Hart van Holland* verschenen onderstaande Nieuwerkerkse publicaties (voor leden met NEE-stickers of die elders wonen, sinds 2017 zijn de Zuidplasedities en dus ook de rubrieken nog te raadplegen: <http://bit.do/frioe>). Een Zuidplasbrede index staat op de HVB-website.

- '**Oorlogswonder in Nieuwerkerkse pastorie**', over het gebeuren in de gereformeerde pastorie halverwege de Kerklaan (19/2)
- '**Zevenhuizen in 1940 gastvrijer dan Nieuwerkerk**', over de opvang van Wageningers en een politieverlag over de rol van burgemeester Jas (18/3)
- '**De leesmethode van meester Leppink**', van Chr. School 1, de latere Rehobothschool, en over een lesmethode die het niet haalde... (10/6)
- '**Jan Beijerinck divers vernoemd**', over de verschillende namen van de grote drooglegger. Is ambtelijk overschrijven moeilijk? (24/6)

- '**Ook Mr P.D. Kleij fout vernoemd.**' Hij heet in de laan Mr. P.D. Kley (8/7).
- **Sloopte vooral gemeente MIP-panden?** Over iets uit 1990 (22/7)

* In Nieuwsbrief 53 (februari 2020) van de landelijke Stichting Historie Grofkeramiek schreef Adri den Boer de pagina 'Nieuwerkerkse steenbakkers vernoemd', over de komende buitendijkse Hoogendijklaan op Ver-Hitland.

* In de HVC-nieuwsbrief van 'Zomer 2020' verscheen van Adri den Boer 'Ook bij HVN expo over polder Prins Alexander' (over de zolderexpositie '150 jaar Mr P.D. Kleijgemaal').

* Op verzoek van PCOB Zuidplas schreef Adri den Boer '2020: 5 jaar vrijheid en 10 jaar Zuidplas'. (HVN-leden kregen het ook al.) In de PCOB-Nieuwsbrief van mei 2020 werden ook Nieuwerkerkse WOII-interviews van Elly van Gelderen hergepubliceerd.

*Op verzoek van de gemeente Zuidplas leverde de HVN-secretaris een vrijwilligersbijdrage over Zuidplas in WOII voor een enorme serie *Occupied Cities 2020* van uitgever Steve Carter. Ook bij het inwonertal moest gedaan worden of de gemeente Zuidplas er altijd al was en hij rekende 10.582 zielen uit voor 1940.... De bijdrage '*Zuidplas in WOII*' staat ook op www.hvnweb.nl.

De HVN wordt financieel gesteund door:

- gemeente Zuidplas (en komt met bijdragen en links voor op de gemeentelijke websites www.zuidplas.nl en www.beleefzuidplas.nl)

Bos Nieuwerkerk Schoorsteenbouw

Autobedrijf Van Reeuwijk

Makelaar Legendijk

Leefgoed De Olifant

Restaurant De Rode Leeuw (Capelle a/d IJssel)

Venrooy tandtechniek

**TUINPLANTENCENTRUM
Van der Dussen**

Tuinplantencentrum Van der Dussen

Hoogerwaard Advies & onderhoud

Vormgeving en fotobewerking:

Mieke den Boer-Snoei

Oplage:

275